

De rode beleidsdraad

Tot op heden ging de discussie rond het Nederlandse kennisbeleid – generieke steun voor Onderzoek en Ontwikkeling (R&D) versus gerichte steun voor topsectoren – grotendeels voorbij aan zijn regionale inbedding. Een onderwerp dat nu bijzonder relevant lijkt, gezien de veranderende Nederlandse beleidscontext met meer taken en bevoegdheden voor decentrale overheden. In een nieuw advies van de Adviesraad voor wetenschap, technologie en innovatie (AWTI), ‘Regionale Hotspots: broedplaatsen voor innovatie’, wordt er een poging gedaan helderheid te verschaffen aangaande verschillende typen van kennis-hotspots. Er worden drie typen onderscheiden.

Het eerste type, sterk gekoppeld aan de schaal en diversiteit van een grootstedelijke omgeving, wordt de ‘creatieve urbane hotspot’ genoemd. Het wordt gekenmerkt door een concentratie van de creatieve klasse in een urbane sfeer die sterke aantrekkingskracht uitoefent op jonge kenniswerkers. De op agglomeraties gerichte groei die het CPB identificeerde als centrale factor achter de langetermijngroei van Nederland, is terug te brengen tot deze vorm van kennisgedreven ondernemerschapdynamiek. De grote stad is ook in velerlei opzichten *de* plek waar wereldwijd de maatschappelijke uitdagingen zich afspeelen: gezondheid, water, voedsel, energie, transport, milieu en klimaatverandering, armoede en migratie. Terwijl veel van die maatschappelijke uitdagingen een gevolg zijn van de negatieve effecten van verstedelijking, bieden de verstedelijkte gebieden door hun omvang het kader voor het zoeken naar oplossingen, waarbij schaalvoordelen optimaal kunnen worden benut en waarbij – dankzij de diversiteit en concentratie van talent – er sprake is van een groter innovatievermogen. Een urbane hotspot is een ideale proeftuin om te experimenteren met innovaties die gerelateerd zijn aan de verduurzaming van energievoorziening, waterbeheer, verkeer en vervoer, klimaatadaptatie, logistiek, zorg en sociale integratie. Voor het eerst in de geschiedenis is de grote stad de dominante habitat, de plek waar de toekomst van onze samenlevingen zich afspeelt.

Het tweede type wordt de ‘engineering hotspot’ genoemd. Wat bedrijven en kennisinstellingen nu bij elkaar brengt, zijn de gemeenschappelijke fysieke infrastructuur en voorzieningen. De

LUC SOETE

Raadslid bij de Adviesraad voor wetenschap, technologie en innovatie en rector magnificus van de Universiteit Maastricht

kern van de geografische concentratie wordt gevormd door een cluster van enkele grote bedrijven en een veelheid aan kleinere bedrijven: van toeleveranciers tot afnemers met eenzelfde industrieel profiel. Ondernemerschapdynamiek wordt gekenmerkt door de toepassing van (technologische) kennis in nieuwe producten, processen en diensten. Engineering hotspots kunnen krachtige ‘innovatiemachines’ zijn zoals de High Tech Campus of de Chemelot Campus, in Nederland goed voor de grote meerderheid van octrooiaanvragen. Door een sterke nadruk op samenwerking lijken engineering hotspots bij uitstek ge-

schikt om de verbinding te maken met topsectoren. De trekkersrol ligt sterk bij de zittende grote bedrijven. Daar liggen echter ook de uitdagingen: vooral in engineering hotspots kan de bestaande sectorale keten leiden tot kennis-*lock-in* waardoor radicaal nieuwe ontwikkelingen, die zich buiten de bestaande fysieke kennisinfrastructuur afspeelen, over het hoofd gezien worden.

Het derde type ten slotte is de wetenschappelijk gedreven hotspot. Hier ontstaat de geografische clustering in de nabijheid van en dankzij de aanwezigheid van kennisinstellingen: een universitaire campus, dikwijls in samenhang met een academische werkplek zoals een academisch ziekenhuis. Innovaties zijn nu in hoofdzaak afhankelijk van wetenschappelijk onderzoek. De voortrekkersrol ligt bij de kennisinstelling. De wetenschappelijke kwaliteit en het imago van de kennisinstelling zijn een belangrijke bron voor startups. Anderzijds worden bestaande bedrijven, ook internationale, aangetrokken door hoog aangeschreven wetenschappelijk onderzoek.

Kortom, vanuit het perspectief van het ontstaan van ondernemerschapsecosystemen, lijkt de hotspot-taxonomie een passend beleidskader te bieden voor een decentrale invulling van wat soms tegenstrijdig lijkt: enerzijds het door Europa gekoesterde beleid gericht op maatschappelijke uitdagingen binnen het kader van de creatieve urbane hotspot, en anderzijds zowel het door EZ geponeerde topsectorenbeleid binnen het kader van de engineering hotspot als het door OC&W bepleite wetenschappelijk excellentiebeleid binnen het kader van de wetenschappelijk gedreven hotspot.